

Det sunde Europa

- *En oversigt over politikker, programmer og mulige samarbejdsflader indenfor sundhedsområdet –*

South Denmark European Office
Januar 2007

Resume

“Det Sunde Liv” er blevet et strategisk indsats- og udviklingsområde for Region Syddanmark og sammen med de øgede krav til samarbejde mellem kommuner og region, ligger der uanede muligheder for at udvikle projekter indenfor dette område.

Sundhed bliver mere og mere betragtet som et indsatsområde på europæisk niveau og i 2007 kommer der en helt ny strategi på området, der sætter følgende tre aspekter i centrum:

- Kerneområder indenfor sundhed, som der skal arbejdes med for at forbedre og beskytte sundheden i EU
- Implementering af sundhedsaspekter i alle politikområder
- Globale sundhedsaspekter.

Kort beskrevet, bygger strategien på den filosofi, at for at forbedre kerneområderne for sundhed, er det nødvendigt at udarbejde klare mål for en tvær sektorial implementering samt at arbejde med globale sundhedsfaktorer, både de sundhedsfaktorer som EU kan have indflydelse på via internationalt samarbejde og de sundhedsfaktorer som kan have grænseoverskridende indflydelse på sundhedstilstanden i Europa.

De europæiske programmer som SDEO ser som oplagte at arbejde med indenfor sundhed er følgende:

- Folkesundhedsprogrammet
- 7 Rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling
- Programmet for LivsLang Læring

Vi forestiller os at der kan udvikles projekter indenfor flere forskellige områder, såsom uddannelsesprojekter, der fokuserer på uddannelse som sundhedsfremmende middel, produkt- og konceptudviklingsprojekter, forskningsprojekter indenfor sundhed, fagligt orienterede sundhedsprojekter, hvor der satses på samarbejde mellem hospitaler eller andre sundhedsorganisationer fra flere lande.

SDEO har lige fået et projekt godkendt under EUs program for folkesundhed. Projektet vil blive benyttet til, for det første at gennemføre sundhedsfremmende aktiviteter på strategisk og praktisk niveau, som det er tiltænkt i projektet, men for det andet vil projektet også blive brugt som et oplagt instrument til informationsformidling, idet vi vil udarbejde et nyhedsbrev, der både informerer om projektet, men også om generelle sundhedsaspekter på regionalt, nationalt og internationalt niveau.

Det regionale partnerskab for projektet dækker over CVU Syd og CVU Vest, SDU, Erhvervsakademi Vest, Sønderborg Sygehus og Region Syddanmark.

SDEO er således allerede godt igang på det sundhedspolitiske område, med et projekt der involverer et bredt spektrum af regionale og lokale aktører.

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	3
2.	Politisk Kontekst	3
3.	Målgrupper og interessenter i den syddanske region	5
4.	Konkrete samarbejdsmuligheder og instrumenter	5
4.1	Folkesundhedsprogrammet	6
4.2	Rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling	6
4.2.1	Sundhed	6
4.2.2	Informations og Kommunikations Teknologier	7
4.2.3	Social Økonomisk Forskning og Humaniora	7
4.3	Programmet for LivsLang Læring	8
5.	Referencer, eksempler og illustrationer	8
5.1	Projektmuligheder indenfor emnet "Den syddanske Region – En sund region"	9
5.1.1	Børn og unge	9
5.1.2	Familien	9
5.1.3	Arbejdspladsen	10
5.1.4	Ældreområdet (og handicappede)	11
5.1.5	Læring som middel til sundhedsfremme og forebyggelse	11
5.2	Projektmuligheder indenfor sund turisme	12
5.3	Projektmuligheder indenfor produkt- og konceptudvikling og eksport	12
5.4	Forskningsprojekter indenfor sundhed	13
6.	South Denmark European Office kan assistere	14

1. Indledning

Kommunalreformen medfører, at de nye kommuner – i samarbejde med regionen – fra 1. januar 2007 har hovedansvaret for den borger rettede, forebyggende og sundhedsfremmende indsats i Danmark.

Et vigtigt mål med den nye sundhedslov er at styrke sundhedsfremme- og forebyggelsesindsatsen via brede, tværfaglige og målrettede partnerskaber mellem offentlige kommunale og regionale aktører, såsom den kommunale social- og sundhedssektor, skoler og dagsinstitutioner og private aktører, såsom virksomheder, praktiserende læger, forsikringsselskaber og foreninger.

Denne nye strukturelle udfordring, samtidig med, at regionen har valgt "Det Sunde Liv" som et af de strategiske erhvervsudviklingsområder, åbner enestående muligheder for at lave nationale og internationale udviklingsprojekter indenfor sundhedsområdet, hvor der kan udvikles og afprøves nye metoder til samarbejde, nye uddannelsesmoduler indenfor sundhed samt nye koncepter og produkter indenfor sundhedsindustrien.

En satsning på "Det Sunde Liv" som et strategisk indsatsområde, viser hvordan sundhed spiller en større og større rolle i samfundet. Dette gælder både som en "salgsfremmende" faktor i forhold til at tiltrække flere borgere til regionen, en langsigtet investering i forhold til at satse mere seriøst på sygdomsforebyggende og sundhedsfremmende aktiviteter, samt sidst men ikke mindst, i forhold til at satse på sundhedssektoren som et erhvervsområde med mange muligheder for udvikling og vækst.

Nærværende dokument skildrer den europæiske politiske kontekst, som dette arbejde bør foregå indenfor. Derudover gives der bud på hvilke regionale og lokale aktører, som South Denmark European Office i første omgang vil søge samarbejde med samt en række forslag til konkrete projekt ideer.

2. Politisk Kontekst¹

EU fik for først gang lovmæssig kompetence indenfor folkesundhedsområdet med Maastricht traktaten i 1993. (Art 152)

Lovgrundlaget er et supplement til de nationale politikker og retter sig mod at forbedre folkesundheden og forebygge sygdomme, samt imødegår forhold, der kan indebære risiko for menneskers sundhed. Derudover opfordrer det til samarbejde mellem medlemslandene samt internationale organisationer, der beskæftiger sig med folkesundhed. Lovgrundlaget indeholder ingen anordninger om harmoniseringer af love og / eller sundhedssystemer.

Allerede i 1993, straks efter ratificeringen af Maastricht traktaten, præsenterede Kommissionen strategi dokumentet; "Communication on the Framework for Action in the Field of Public Health", der indeholdt 8 actionsfelter, der skulle være med til at understøtte udviklingen indenfor folkesundheden. Aktionsfelterne var; 1) sundhedsfremme, 2) cancer, 3) narkotikamisbrug, 4) AIDS og andre smitsomme sygdomme, 5) sundhedsovervågning, 6) sjældne sygdomme, 7) forebyggelse af personskader, 8) forureningsrelaterede sygdomme.

¹ For yderligere information omkring EUs strategier, arbejdsprogrammer og politikker på sundhedsområdet, henvises til Europa Kommissionens sundhedsportal på følgende hjemmeside: http://ec.europa.eu/health/index_en.htm

Dette førte til den egentlige første europæiske sundhedsstrategi i år 2000, der meget kort beskrevet bygger på tre nøgleprincipper; 1) integrering, 2) bæredygtighed og 3) fokus på særlige indsatsområder. Disse tre nøgleprincipper har medført, at strategien nu sørger for at sundhed nu tænkes ind i andre politik områder, så der skabes bæredygtighed, samt at det europæiske fællesskab har mulighed for at bidrage med ressourcer, dér hvor et europæisk samarbejde kan bringe tydelig merværdi.

Siden hen kom der i 2004 et debatoplæg fra den daværende Kommissær for Folkesundhed og Forbrugerbeskyttelse, David Byrne, som reflekterer over mulighederne for at igangsætte en proces for en ny europæisk sundhedsstrategi, der sætter sundhed for alle i højsædet.

Det primære element i oplægget er, at EUs rolle indenfor sundhed bør være, at beskytte EUs borgere mod sundhedstrusler ved at skabe europæiske partnerskaber og sørge for at sundhedsaspekter indtænkes i alle europæiske politikker. Ligeledes lægges der op til at Europa i fremtiden skal se sundhedsomkostninger i et forebyggende perspektiv og opfatte disse som langtidsinvesteringer, således at sundhed bliver en vigtig faktor i den økonomiske og sociale udvikling i Europa.

Debat oplægget har afstedkommet mange reaktioner, og på baggrund af disse reaktioner kom der i efteråret 2006 et åbent diskussions dokument fra den nuværende Kommissær for Folkesundhed og Forbrugerbeskyttelse, Markos Kyprianou, der fremlægger de overordnede ideer for en ny europæisk sundhedsstrategi, og dens fokus ligger på følgende tre områder:

- Kerneområder indenfor sundhed, som der skal arbejdes med for at forbedre og beskytte sundheden i EU.
- Implementering af sundhedsaspekter i alle politikområder
- Globale sundhedsaspekter.

Kort beskrevet, bygger strategien på den filosofi, at for at forbedre kerneområderne for sundhed, er det nødvendigt at udarbejde klare mål for en tvær sektorial implementering samt at arbejde med globale sundhedsfaktorer, både de sundhedsfaktorer som EU kan have indflydelse på via internationalt samarbejde og de sundhedsfaktorer som kan have grænseoverskridende indflydelse på sundhedstilstanden i Europa. Det er vigtigt at understrege, at den nye sundhedsstrategi gør meget ud af at understrege vigtigheden af, ikke blot at øge det antal år den europæiske befolkning lever i, men at øge antallet af SUNDE leveår.

Oplægget til den nye sundhedsstrategi, er naturligvis det bærende element for forslaget til det nye rammeprogram for folkesundhed for perioden 2007 – 2013.

Samtidig med at tage højde for Kommissionens strategi for folkesundhed, bør man også skele til WHO's definition på sundhed der klarlægges i deklARATIONEN, "Sundhed i det 21. århundrede" med den seneste opdatering i 2005². Denne definition tager udgangspunkt i følgende temaer:

- Det multisektorielle ansvar for sundhed
- Sundhed for hele livet
- Sundhed som en grundlæggende menneskeret
- Solidaritet og retfærdighed på sundhedsområdet (både mellem landene og i de enkelte lande)
- Inddragelse af relevante sundhedspartnere (hjem skole, arbejdsplads, lokalsamfund mm.)
- Enkeltpersoners og bl.a. lokalsamfundets deltagelse i og ansvar for sundhedsudviklingen
- Fortsat vægt på sygdomsforebyggelse- og bekæmpelse

² Se "sundhed for alle i det 21. århundrede, udgivet af Dansk sygeplejeråd og "The health for all framework for WHO European region" http://www.who.dk/InformationSources/Publications/Catalogue/20051201_1

Det betyder en sundhedsdefinition, der forstår sundhed bredt i forhold til livskvalitet, både for den enkelte og for den sammenhæng, vedkommende befinder sig i. Den vægter deltagelse og sundhed som en ret. Sundhed ses som en tværfaglig, tvær sektoriel ansvarsforpligtelse og indsatsniveauerne omfatter både samfundsmæssige, institutionelle, lokale og individuelle niveauer.

Den tager udgangspunkt i at tænke på ressourcer og ikke på sygdom/problemer og den fokuserer på det enkelte menneske og giver derfor mere plads til at skabe "empowerment", dvs. at involvere borgerne aktivt i styrkelsen af den sundhedsfremmende indsats og for det tredje fokuserer den på stadiet før der opstår problemer / sygdom.

3. Målgrupper og interessenter i den syddanske region

Den Syddanske Region besidder mange kompetencer indenfor sundhedsområdet og der er mange initiativer, netværk og organisationer som kan bidrage til – og deltage i udviklingsprojekter. Nedenstående er en liste over de organisationer, der arbejder direkte med sundhedsområdet og som vi forestiller os umiddelbart kunne deltage i produkt- og konceptudviklingsprojekter³:

- SDU – Det Sundhedsvidenskabelige fakultet
- Aalborg Universitet, Esbjerg
- De tidl. BST centre, der nu er blevet private arbejdsmiljø konsulenter.
- Regionens deltagelse i EUREGHA netværket
- Regionens deltagelse i ERRIN netværket
- CVU'ere (sundhedsuddannelser, lærer uddannelse mv.)
- AMU Centre (Efteruddannelse)
- VUC'ere (Livslang Læring / social inklusion)
- De nye kommunale sundhedscentre samt regionens sygehuse
- Vejle Amt's deltagelse i EARLALL (Europæisk netværk for Livslang Læring)
- TCM – Traditionel Komplementær Medicin, om forskning i plantemedicin.
- Center for Sundhedstelematik, om anvendelse af ny teknologi i sundhedsindustrien
- Private virksomheder såsom, Soundscape, Reka, Kostkonsulenterne, Rising Tide.
- Netværksorganisationen / klyngen "Health Care Innovation"
- Nyt wellness-center ved Højer.

4. Konkrete samarbejdsmuligheder og instrumenter

Umiddelbart ser vi muligheder for at udvikle og gennemføre sundhedsprojekter indenfor 3 overordnede EU programmer, nemlig

- Folkesundhedsprogrammet
- 7 Rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling
- Programmet for LivsLang Læring

³ Listen er ikke udtømmende og dækker kun over de interessenter vi på nuværende tidspunkt kender. Der vil sikkert også være mange aktører som arbejder mere indirekte med sundhed og som vi ikke kender på nuværende tidspunkt.

4.1 Folkesundhedsprogrammet

Folkesundhedsprogrammet er det program der direkte skal implementere EUs sundhedsstrategi på det praktiske niveau.

Programmet har en årlig indkaldelse til projektforslag, som normalt offentliggøres i starten af året, med ansøgningsfrist i løbet af foråret, dvs. april eller maj måned.

Da der ikke er kommet indkaldelse til projektforslag for 2007, kan vi endnu ikke oplyse om konkrete prioriteter for i år, men overordnet giver programmet støtte til 3 hovedaktiviteter, nemlig:

- 1) Sundhedsinformation, dvs projekter der f.eks. fokuserer på udveksling af viden og god praksis indenfor sundhedsoplysning og registrering, udarbejdelse af sundhedsrapporter, forslag til E-sundhed og fagligt samarbejde mellem læger og plejepersonale.
- 2) Hurtig og samordnet indsats overfor trusler mod sundheden, dvs. projekter der f.eks. fokuserer på kapacitetsopbygning til at håndtere pandemier og let overførte sygdomme samt omgangen med f.eks. organer, blod, væv og celler til helbredelse af syge.
- 3) Sundhedsdeterminanter, dvs. projekter der f.eks. fokuserer på udvikling og implementering af sundhedsstrategier samt udarbejdelse og afprøvning af forebyggende aktiviteter og initiativer i forhold til emner såsom livsstilsrelaterede sygdomme, mental sundhed og sexuel sundhed.

Programmet kræver deltagelse af partnere fra mindst 3 lande, dog kan der ske undtagelser fra dette, hvis et stort demonstrationsprojekt eller forskningsprojekt ønskes udført på nationalt plan.

Informationer om folkesundhedsprogrammet kan findes på følgende web adresse:

http://ec.europa.eu/health/ph_programme/programme_en.htm

4.2 Rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling

Det 7. rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling er opdelt i 11 underprogrammer, hvoraf et af dem fokuserer direkte på sundhed. To andre tema'er, nemlig IKT og Social videnskab / Humaniora, med en mere social økonomisk tilgangsvinkel kan bruges til sundhedsprojekter. I det følgende vil vi kort beskrive programmernes overordnede relevante prioriteringer.

Lige før jul blev de foreløbige arbejdsprogrammer offentliggjort og fælles for underprogrammerne er, at der er ansøgningsfrist den 19. april.

4.2.1 Sundhed

Indenfor Sundhedsprogrammet kan der udvikles projekter indenfor 3 overordnede prioriteringer, nemlig;

- 1) Bioteknologi, generisk forskning og medicinske teknologier, dvs. projekter hvor der udvikles og afprøves metoder og teknologier til at fremvise ny viden, der kan benyttes praktisk i den medicinske verden / sundhedssektoren.
- 2) Omsætte forskning til sundhedsområdet, dvs. projekter der forbedrer vidensniveauet om biologiske processer og mekanismer der påvirker sundhed og sygdom, så denne viden kan benyttes til helbredelse og kontrol samt føre til yderligere forskning.
- 3) Optimering af sundhedsydelserne til de europæiske borgere, dvs. projekter der udvikler nye forskningsmetoder og generering af det nødvendige videnskabelige grundlag til at udarbejde politikker om

sundhedssystemet og bedre gennemarbejdede strategier, der fokuserer på sygdomsforebyggelse. Dette arbejde skal også danne grundlag for det nye Folkesundhedsprogram for 2007-2013.

4) Andre aktioner, dvs. forberedende arbejde til fremtidig forskning og implementering af FP7.

Der er udarbejdet et meget detaljeret arbejdsprogram for årets indkaldelse, der bl.a. indeholder en lang og detaljeret liste om projekter som ønskes støttet. Arbejdsprogram med projektlister kan downloades på følgende web adresse:

http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm?fuseaction=UserSite.CooperationCallsPage&id_activity=1

4.2.2 Informations og Kommunikations Teknologier

Det overordnede formål med IKT programmet er at yde støtte til projekter der udvikler og afprøver nye teknologier, der kan understøtte konkurrenceevnen i Europa.

Under IKT programmet er der en særlig sundhedsrelateret prioritering, der fokuserer på "bæredygtig og personlig sundhedspleje". Sundhedsomkostninger udgør en større og større del af samfundets udgifter og tanken bag denne prioritering er, at IKT kan hjælpe med til at effektivisere sundhedssektoren med øget service og færre udgifter til følge. Der gives således støtte til inter-diciplinære forskningsprojekter, der tilstræber at

- 1) forbedre produktiviteten af sundhedssystemerne
- 2) skabe kontinuerlige og mere personlige løsninger for pleje, der inddrager patienterne og deres "informelle" plejere såsom familie og venner
- 3) fokusere på forebyggelse og forudsigelse
- 4) skabe bedre patient beskyttelse ved at skabe medicinske interventioner og forebygge fejl
- 5) bedre e-Health lederskab, så der skabes bedre grobund for den medicinske industri i Europa med bedre mulighed for at tiltrække flere forskere til Europa.

Under IKT programmet er der også et arbejdsprogram med detaljerede projektforslag, der kan downloades på følgende web adresse:

http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm?fuseaction=UserSite.CooperationCallsPage&id_activity=3

4.2.3 Social Økonomisk Forskning og Humaniora

Underprogrammet for Social Økonomisk Forskning og Humaniora har som formål at støtte projekter der fokuserer på skæringsfeltet mellem økonomisk vækst og bæredygtig udvikling. Således skal projekterne være med til at skabe videnskabeligt grundlag for udvikling af nye politiske beslutningsgrundlag og strategier, der indarbejder konsekvensanalyser af den økonomiske udvikling i forhold til miljøforhold, livskvalitet, velfærd mv.

Af relevans for projekter med en sundhedsvinkel, synes temaet omkring samfundsøkonomiske konsekvenser af den moderne livsstil det mest oplagte. I den aktuelle indkaldelse opfordres der f.eks. til at forske i hvordan demografiske ændringer og lave fødselstal har indflydelse på familielivet, livskvaliteten, organiseringen af sundhedssystemet mv.

Der lægges endvidere op til at emner i næste indkaldelse af forslag der bl.a. fokuserer på forskning i familielivet samt arbejdets indflydelse på livskvaliteten.

Det detaljerede arbejdsprogram og liste over projektforslag kan downloades på

http://cordis.europa.eu/fp7/dc/index.cfm?fuseaction=UserSite.CooperationCallsPage&id_activity=8

4.3 Programmet for LivsLang Læring

Programmet for LivsLang Læring, er et paraply program for alle tidligere uddannelsesprogrammer, såsom Comenius (skoleuddannelse), Leonardo da Vinci (erhvervsuddannelse), Erasmus (universitetsuddannelse) og Grundtvig (voksenuddannelse).

Indenfor LLL programmet, er der få deciderede prioriteter omkring sundhed, men det betyder ikke at man ikke kan skabe en snitflade mellem sundhed og uddannelse. Programmerne kan nemlig benyttes til at udvikle træningsmoduler og undervisningsmateriale, der fokuserer på at give elever og studerende sundhedskompetencer samt at give underviserne kompetencer til at formidle sundhedsviden eller f.eks. blive bedre til at "spotte" sundhedsproblemer blandt eleverne.

Dog har Grundtvig programmet en specifik prioritet omkring sundhed, hvor der ønskes udviklet projekter indenfor hovedoverskriften "Sundhed og Forbruger uddannelse". Ligeledes har Comenius programmet en prioritet med hovedoverskriften "sundhedsuddannelse og fysisk uddannelse", hvor det er muligt at oprette europæiske netværk til at udveksle erfaringer om sundhed og sport samt identificere fremtidige behov for viden og kompetencer om sundhed og brug af sport.

Indkaldelsen til Programmet for LivsLang Læring blev offentliggjort lige før jul og der er ansøgningsfrist 30. marts. Indkaldelse og prioriteringer for de forskellige underprogrammer kan downloades fra følgende hjemmeside:

http://ec.europa.eu/education/programmes/lip/index_en.html

5. Referencer, eksempler og illustrationer

South Denmark European Office indgav i maj måned 2006 en ansøgning til EUs folkesundhedsprogram om gennemførelse af et projekt der hedder; "Healthy Regions – When Well-being Creates Economic Growth". Denne ansøgning er blevet accepteret og projektet ventes at begynde i maj måned 2007. Projektet går i korte træk ud på at identificere regionens "Sundheds Kompetencer" og derudfra lave en regional sundhedsstrategi, der skal implementeres igennem minimum 3 konkrete pilotprojekter, der f.eks. kan fokusere på sundhed i familien, sundhed på arbejdspladsen eller sundhed i skolen. Således falder projektet fint i tråd med en af de svagheder som nævnes i Vækstforum'ets strategi for "Det Sunde Liv", nemlig at vi i regionen ikke besidder et ordentligt overblik over aktører og kompetencer indenfor området.

Til gennemførelse af projektet har vi nedsat et regionalt partnerskab der består af følgende organisationer;

- 1) Region Syddanmark
- 2) CVU Vest og CVU Sønderjylland
- 3) Sønderborg Sygehus
- 4) Erhvervsakademi Vest
- 5) Aabenraa, Esbjerg og Haderslev kommune

Udover dette konkrete projekt, som vi har udviklet og kommer til at være projektleder på, besidder vi i South Denmark European Office en massiv "idebank" indenfor sundhedsprojekter, og vi forestiller os at man i den syddanske region kan lave projekter indenfor 4 overordnede temaer:

- 1) Den syddanske region – en sund region
- 2) Sund turisme
- 3) Produkt- og konceptudvikling
- 4) Forskningsprojekter

5.1 Projektmuligheder indenfor emnet ”Den syddanske Region – En sund region”

Vi forestiller os projekter indenfor dette emne, som socio-økonomiske projekter, der fokuserer grundlæggende på forebyggelse og branding af regionen som et godt og sundt sted at være, så vi i regionen bliver bedre til at tiltrække nye borgere. Projekterne kan have 5 forskellige målgrupper, der skitseres i det følgende. Vi skal understrege, at de nævnte projekter og eventuelle partnere er udelukkende nævnt og beskrevet som inspiration. Der er ikke tale om allerede definerede projekter og der er således ingen begrænsninger for ideer og regionale partnere.

5.1.1 Børn og unge

At satse helhjertet på sundhedsfremme betyder, at man bør fokusere på at skabe initiativer på et så tidligt stadie som muligt, og her er det vigtigt at indse, at *sunde børn bliver til sunde voksne!*

Man bør således som kommune og region satse på at alle institutioner⁴, der har med børn og unge at gøre, får udarbejdet en sundhedspolitik, der f.eks. fokuserer på rygning, alkohol, kostvaner, TV og computerspil, leg og motion. Det er vigtigt at fokusere på hvordan man integrerer sundhed i børns og unges hverdag og gøre det til en naturlig del af deres liv.

En konkret projektmulighed kunne være at udvikle BST lignende ordninger for børneinstitutioner, skoler og andre ungdomsinstitutioner, dvs. at de via medlemskab hos en autoriseret arbejdsmiljøagent kan få rådgivning til at udarbejde, vedligeholde og ikke at forglemme implementere sundhedspolitikker og initiativer der er til gavn for børns- og unges trivsel og forståelse af sundhed.

På selve uddannelsesområdet, kunne det være en ide, at udvikle særlig sundhedsundervisning, som kunne være et tværfagligt element i de overordnede undervisningsplaner og være tilpasset børnenes og de unges alder og stadie i livet, således at der i de tidlige år fokuseres på f.eks. ”gulerødder i stedet for vingummier og leg som fysiske aktiviteter” og senere hen på f.eks. ”kost og motionsvaner samt usunde weekend vaner”.

Dette projekt kunne udvikles under Comenius programmet.

5.1.2 Familien

”Det skal være nemt at leve sundt!” bør være den overordnede indgang til arbejdet med familien, hvorfor der bør etableres tættere samarbejde mellem skoler, fritidsordninger, sportsforeninger, virksomheder, læger og sundhedscentre, så der kan skabes et mere holistisk og harmonisk rum for familiernes sunde velvære og sunde livsvaner.

Det kræver, at forskellige aspekter ved det moderne liv – jobbet, fritiden, offentlig velfærdstilbud – følger et fælles og sundhedsfremmende fokus.

⁴ Dvs. både børnehaver, folkeskoler, fritidsordninger, gymnasie skoler, sportsklubber og virksomheder i de tilfælde hvor man f.eks. har skole og praktik ordninger.

En konkret projektmulighed kunne være etablering af "familieværesteder" med samspillet mellem det at være sammen som familie, oplevelser og sund mad som grundlæggende element. Man kunne forestille sig at der blev udbudt (delvist brugerbetalte) kulturelle og fysiske aktiviteter for alle aldersgrupper kombineret med f.eks. kurser i sund madlavning, med mulighed for at spise det mad der laves og få opskrifterne med hjem. På den måde kunne både forældre og børn få oplevelser der passer til dem, det vil være nemt at opleve noget, fordi det kan foregå på et og samme sted, og forhåbentlig kan familien finde ud af, at det kan smage godt at spise sundt.....!!!

Initiativet kunne laves som et netværkssamarbejde mellem f.eks. VUC'erne og CVU'erne, hvor der nemt kan findes lokaler til både kulturelle, fysiske og madlavningsaktiviteter.

Dette projekt kunne udvikles under Grundtvig programmet

5.1.3 Arbejdspladsen

Sundhedsfremme og forebyggelse kan også blive sat på dagsordenen i virksomhederne gennem samarbejde mellem erhvervsskolerne og virksomheder, hvor man kunne forestille sig, at der blev taget initiativ til at udvikle et tværgående sundhedsmodul på f.eks. AMU uddannelserne, hvor der fokuseres på kost, ernæring og motion blandt de kortuddannede. Mange lavt uddannede er udsat for enslydende situationer der kan være medvirkende årsag til livsstilsrelaterede sygdomme, såsom "hurtig" og forkert kost, rygning, manglende motion, "skæve" arbejdstider, kontakt med forskellige farlige stoffer, stillesiddende arbejde, forkerte arbejdsstillinger, højt arbejdspress osv.

Læringen tilsigter at medvirke til og ændre dårlige vaner, således at den enkelte er bevidst om, at ved at fortsætte den evt. "forkerte" vej vil det på sigt medføre store og uhyggelige lidelser for den enkelte person, lidelser som kan være delvis selvforskyldt.

Samfundsmæssigt set vil det medføre store unødvendige ressourcer, som kunne være brugt anderledes. Det vil derfor aldrig være for sent at ændre adfærd med den mulighed, at disse sygdomme enten forsvinder helt af sig selv, eller i bedste fald aldrig opstår.

Der skal ved valg af pædagogik fokuseres specielt på den mulige de-motivation, der (formentlig) vil være fra kursistens side. Der vil således i projektet ligge en yderligere stor udfordring i valg af motivationsmetode og pædagogik.

I de senere år har man haft lidt teoretisk undervisning i sundhed og arbejdsmiljø på eksisterende kurser. Dette skal nu udvides med praktik, hvilket giver en helhed i undervisningen, ligesom der sker en påvirkning til en holdningsændring for medarbejdernes livsstil og levemønster.

Der fokuseres meget på, at arbejdsstyrken skal blive længere på arbejdsmarkedet, hvorfor en større indsats på det sundhedsmæssige område er nødvendig. Samfundsmæssigt er der store gevinster ved at få en mentalitetsændring hos de kortuddannede / lavt lønnede.

Dette projekt kunne gennemføres under Leonardo da Vinci programmet.

5.1.4 Ældreområdet (og handicappede)

Mange ældre (og handicappede) mennesker bliver i dag længere tid i eget hjem, hvilket kræver at hjemmehjælperne bliver i stand til at behandle de ældre for mindre lidelser. Disse kompetencer besidder hjemmehjælperne ikke i dag, hvorfor det ville være formålstjendtligt at overføre kompetencer fra sygeplejeområdet til hjemmehjælpsområdet.

Dette projekt kunne gennemføres under Leonardo da Vinci programmet.

En anden indgang til projekter på ældre- og handicapområdet, kunne være udviklingen af hjælpemidler / IT baserede kommunikationssystemer / værktøj, der kan hjælpe plejepersonale til at yde rettidig og individuel hjælp og sikre de ældre og handicappedes tryghed og kontakt til omverdenen.

Dette projekt kunne gennemføres under det 7. Rammeprogram for Forskning og Teknologisk udvikling

5.1.5 Læring som middel til sundhedsfremme og forebyggelse

Sundhedsfremme og forebyggelse er som skrevet tidligere den proces, som gør mennesket i stand til i højere grad at være herre over og forbedre egen sundhedstilstand.

Da det, at ikke kunne magte de personlige udfordringer, der opstår i en stadig mere kompleks og global hverdag, kan være både stress- og angstfremkaldende, og det omvendt er både sundt og livskvalitetsskabende at kunne magte dem, er almen læring et nødvendigt område at sætte fokus på.

Derfor kunne en konkret projekt ide være at skabe rum for at hjælpe almindelige mennesker der blot synes det er svært at gebærde sig i informationssamfundet, der jo på mange måder stiller nye krav til at kunne gøre mange ting selv (f.eks. tast selv funktioner, udfyldelse af skemaer for at opnå diverse rettigheder og muligheder osv.) Her vil igen kunne skelnes mellem forebyggelse og sundhedsfremme, forstået som en skelnen mellem almen faglige kvalifikationer (fx dansk, matematik, edb og engelsk) og læringskompetencer.

Læring kan på denne måde både blive forebyggende (fjerne stress og angst) og sundhedsfremmende (opbygge livskvalitet), og der tænkes i denne forbindelse både på almen læring som dansk, matematik og edb for at kunne klare informationssamfundets udfordringer og almene læringskompetencer for f.eks. at tage bedre vare om sit eget og sin families velbefindende.

Målet er at gøre forældrene i stand til at hjælpe børnene med skolestoffet og dermed øge børnenes udbytte af undervisningen. Videre var målet at gøre skolearbejdet til en fælles ramme for en del af familiens sociale liv.

Familie læring indeholder den dimension, som drejer sig om, hvordan man lærer. Det gælder det enkelte familiemedlems læring, men det gælder også familiens læring i sin brede betydning. Fx i den betydning, at hvordan skaber vi i vores familie rammer (fx fravær af tv) for læring.

Et anden konkret projekt ide kunne være at tilbyde akut hjælp, når informationssamfundet banker på døren og når skemaerne driller eller den engelske tekst ikke kan forstås, eller elregningen ikke giver mening, eller, eller, ellerEn aften om ugen kunne VUC være åbent for de, der ønsker denne form for hjælp. Manglende kvalifikationer på disse områder er efterhånden med til at skabe social udstødning.

Sådanne projekter kunne udvikles under Grundtvig programmet.

Projektmuligheder indenfor sund turisme

Den syddanske Region er et oplagt område til at udvikle velfærdsturisme idet der både er mangfoldige naturskønne områder, kursteder, alsidige friluft- og sportstilbud, mange kunstneriske tilbud og et net af højskoler samt et veludbygget turisme netværk, der tværfagligt kan udnyttes til at udvikle og markedsføre nye former for turisme koncepter, der både fokuserer og kombinerer fysisk, mental og kreativ sundhed.

Der forestår derfor en del analysearbejde og samtidig skal der igangsættes projekter, der kan initiere innovation og iværksætterier inden for wellness generelt og sund turisme i særdeleshed.

Dette projekt kunne muligvis udvikles under Interreg programmet.

Projektmuligheder indenfor produkt- og konceptudvikling og eksport

Vi vil i det følgende skildre tre områder, hvor vi mener regionen har muligheder for at udvikle koncepter, hvor der er mulighed for projekt eksport.

- 1) Projekteksport og twinning aktiviteter med fokus på offentligt / privat samarbejde indenfor sundhedsfremme og forebyggelse.

Et felt, hvor man i Danmark er langt fremme med modeller for offentlig/privat samarbejde i forbindelse med arbejdsmiljø er indenfor arbejdstilsynets samspil med BST (bedriftssundhedstjenesterne). Dette system, som nu delvist er blevet nedlagt, har efter manges mening været med til at fremme arbejdsmiljøarbejdet i Danmark, idet der har eksisteret et velfungerende samspil mellem kontrol og støtteforanstaltninger, hvilket har gjort det nemmere for den enkelte virksomhed at komme i gang med arbejdsmiljøarbejdet, og samtidig vide, at der findes en kontrolfunktion hvis ikke de gør det....!!

En konkret projektmulighed kunne således være at udvikle et koncept til hvordan man kan rådgive andre lande til at udvikle og implementere lignende ordninger.

En anden konkret projektmulighed kunne være at fokusere på kvaliteten af arbejdsmiljøet i Europæiske skoler – både for lærere og elever. Hvordan kan man bruge privat / offentligt samarbejde til at sikre at børn fra starten lærer at sætte pris på et sundt arbejdsmiljø og samtidig sikrer at lærerne ikke bliver udbrændt pga. Enten pga. psykisk eller fysisk hårdt arbejdsmiljø.

- 2) Udvikling og eksport af koncepter indenfor arbejdsmiljø, sundhed, psykisk og fysisk velfærd på arbejdspladsen

Arbejdsmiljøet – både det fysiske og det psykiske arbejdsmiljø – er en vigtig indgangsvinkel til at arbejde med en aktiv sundhedsindsats. Og omvendt kan en øget indsats for sundhedsfremme medvirke til at sætte fokus på områder i arbejdsmiljøet, som kan udvikles og forbedres til gavn for medarbejdernes helbred og trivsel.

Det har vist sig at arbejdspladsen er et ideelt omdrejningspunkt for sundhedsfremmeaktiviteter. Forklaringen er, at vi tilbringer mange timer på arbejdspladsen, hvor vi påvirkes og inspireres af kollegaer. Desuden er

arbejdspladsen for mange en vigtig del af et socialt netværk. Endelig er der tendens til, at medarbejdere på arbejdsmarkedet i dag stiller stadig større krav til udvikling og trivsel.

Erfaringer viser, at sundhedsfremmetiltag er medvirkende til at gøre arbejdspladsen mere attraktiv og dermed lette rekrutteringen. Desuden har en målrettet sundhedsfremmeindsats en positiv effekt på faktorer som nærvær på arbejdspladsen og på medarbejdertilfredshed.

Det bør i denne forbindelse nævnes, at virksomheder i Region Syddanmark er de virksomheder på landsplan, der er bedst til at implementere nye organisationsformer såsom selvstyrende grupper, fleksible arbejdsmetoder osv.

- 3) Udvikling og eksport af lærings- og terapeutiske koncepter, der fokuserer på individets muligheder for at påvirke egen sundhed

Som tidligere beskrevet har Danmark en lang tradition for livslang læring og læring som middel til behandling eller social inklusion, og disse erfaringer bør kunne bruges til at udvikle koncepter der kan overføres (twinnes eller eksporteres) til andre lande.

Disse projekter kunne muligvis udvikles enten under FP7, Folkesundheds-programmet eller udviklingsprogrammer der fokuserer på overførsel af viden mellem lande.

Forskningsprojekter indenfor sundhed

Kompetencer til at gennemføre deciderede forskningsprojekter indenfor sundhed, findes også mange steder i regionen, såsom på SDU, Aalborg Universitet, Esbjerg, Odense universitetshospital (og andre hospitaler), kompetencer centre og private virksomheder. Den nye sundhedsklynge, Health Care Innovation, er et godt eksempel på hvordan private og offentlige aktører kan gå sammen om at fokusere på fælles innovations- og forskningsmuligheder.

Som skrevet tidligere, besidder Region Syddanmark mange sundhedskompetencer, og indenfor forskningsområdet gælder det om at finde veje til at få kommercialiseret disse kompetencer og vi forestiller os, at der kan udarbejdes forskningsprojekter indenfor alle de områder der nævnes i vækstforum'ets strategi for "Det Sunde Liv", nemlig sygdomsbehandling, komplementær behandling, sunde fødevarer og medico / hjælpemidler.

Det bør her nævnes at regionen besidder særlige kompetencer indenfor f.eks. biomedicin, maritim medicin og plantemedicin, som f.eks. kunne udnyttes i samarbejde med asiatiske partnere via vores kontor i Kina.

Derudover har regionen også mange kompetencer, der arbejder med skæringsfeltet IT og sundhed. Det gælder f.eks. Aalborg Universitet, Esbjerg og mange SMV'ere, som en kortlægning af sundhedskompetencerne skal identificere.

Til sidst bør det nævnes, at SDU besidder substantielle kompetencer indenfor skæringsfeltet sundhed og samfundsøkonomi, hvorfor det vil være muligt at udvikle og deltage i socio-økonomiske sundhedsforskningsprojekter. Disse projekter kunne ligge i skæringsfeltet mellem sundhed og f.eks. social inklusion, livskvalitet, miljø, livsmønster, arbejdsmønstre osv.

6. South Denmark European Office kan assistere

South Denmark European Office er en fusion af de tidligere EU kontorer for Ribe amt, Sdr. Jylland amt, Haderslev Kommune, Fyns amt, Odense Kommune og Svendborg Kommune. Selvom vi officielt er en ny organisation som følge af struktur reformen, er vi således ikke en organisation der mangler erfaring, idet de tidligere kontorer har haft til huse i Bruxelles i mere end 10 år.

Vor placering i Bruxelles er vigtig af flere årsager. For det første er Bruxelles igennem årene blevet en stor markedsplads. Enhver region med respekt for sine værdier og tro på muligheder for udvikling, har et kontor i Bruxelles, hvorfor det er utrolig let at komme i kontakt med aktører fra andre regioner. Ofte foretages de første indledende projektudviklingsmøder i Bruxelles – uden rejseomkostninger - hvor regionale målsætninger afstemmes og tilpasses de europæiske prioriteringer. Mange netværk og europæiske foreninger har ligeledes valgt at have deres sekretariat i Bruxelles, og det er således også let for SDEO at skaffe europæiske partnere til projekter, så en europæisk forankring sikres i projekter, der har lokal og regional værdi.

På den baggrund har vi oparbejdet substantiel erfaring i at udvikle og administrere EU projekter, tilpasse danskorienterede projekt ideer, så de får et europæisk perspektiv, finde internationale partnere til regionale aktører, tilbyde projektorienterede træningsaktiviteter, få danske partnere med i internationale opgaver og netværk, koordinere internationalt projekt samarbejde og forhandle kontrakter på plads med Europa Kommissionen.

Disse erfaringer tilbydes nu virksomheder og andre organisationer i Region Syddanmark under den nye fælles organisation, hvor det bliver endnu mere professionelt udført end før, idet vi internt på kontoret har valgt at fokusere på de 6 indsatsområder, som vækstforum'et har valgt at koncentrere sig om i den nye regionale erhvervsudviklingsstrategi for 2007 – 2012. Gennem denne organisatoriske opbygning, søger SDEO at servicere med international assistance, i overensstemmelse med strategiens fokusområder og målsætninger.

Hvis du sidder inde med ideer til projekter indenfor sundhedsområdet kan du ringe til South Denmark European Office på 00 32 22 85 40 95 eller skrive en mail på henriette.hansen@southdenmark.be, hvorefter vi kan assistere dig med ansøgningsproceduren, herunder at tilpasse din ide, finde partnere og skrive hele eller dele af ansøgningen samt assistere med den internationale koordination når / hvis projektet accepteres af Kommissionen til at modtage finansiel støtte.

Hvis du har ideer indenfor de andre strategiske områder, kan du henvende dig til følgende medarbejdere hos South Denmark European Office:

Klyngeudvikling: morten.kroger@southdenmark.be

Oplevelsesøkonomi: marlene.lindholm@southdenmark.be

Forskning, innovation og nye teknologier: martin.hjort@southdenmark.be

Menneskelige ressourcer: trine.morch@southdenmark.be

Iværksætter: soren.birkelund@southdenmark.be

Februar 2007

Henriette Hansen
South Denmark European Office

